

Ya Nebukul ni Intudek Paul nan Timothy

¹ Huyyan tudek ey nalpun hi-gak e hi Paul e apostle Jesus Christo. Hi Apu Dios e kamenel-laknib ni hi-gatsun kamengullug, et hi Apu tayu e hi Jesus Christo e tayu kapengiddinnelin menellaknib ni hi-gatsu, hu nemutuk ni hi-gak ni man-apostle.

² Tudek ku huyyan hi-gam e Timothy e nakka ibbilang ni u-ungngak tep ya taka pengullug.

Pinhed kun meweddan hi-gam hu binabbal, ya hemek niya linggep ni kamelpun Ametayu e hi Apu Dios et hi Jesus Christo e Apu tayu.

Ya nenugunan Paul nan Timothy ma-lat tungen tudda dama edum tu ma-lat eleg da itut-tuddu hu hin-appil

³ Ya ittugun kun hi-gam ey ya eman inhel ku la et hannak lumaw di Macedonia e kangkuy mahapul ni manha-ad kad Ephesus ma-lat pasiked mudda etan kamengituttuddun neihla.

⁴ Ey ehelim ida tutu-u ma-lat isiked dan um-enab-abig idan legelegem ni neipahding lan nunman niya ehel mu et isiked dan menennenten idan aammed ni nahlagan da, tep endi silbiddan nunman niya kaumhulun kumedek ni kapan-tutututin edum. Endi ibbaddang idan nunyad pengu-unnudan tayun pinhed Apu Dios tep ya kaumbaddang ey ya tayu kapengullug nan Jesus.

⁵ Nakka pan-ittugun ida huyya ma-lat man-impipinhed itsu e meplud kayyaggud ni kapan-nemnem, yad kayyaggud ni elaw, niyad neham-mad ni tayu kapengullug nan Jesus.

⁶ Nem wadadda etan edum ni tuun inwalleng da huyyan tugun et ya linggeman ni endi silbitu hu daka enung-ungbala.

⁷ Pinhed dan hi-gada mengeddan ni kamengi-tuttuddun Tugun Apu Dios ni dinwat lan Moses, nem anin hi-gada et eleg da amta daka e-e-hela, tep eleg da han-awat hu keibbellinan ni daka ittutuddu niya daka ippilit e neiptek ida.

⁸ Amta tayu e huyyan Tugun ey kakkayyag-gud, nem mahapul ni nemnemen hedin hipadda kapengittuggunin Apu Dios ni nunya.

⁹ Tep huyyan Tugun ey beken ni an penuggun Apu Dios idan kayyaggud ni tuu, nem penuggun tuddan tuun eleg mengu-unnud ni olden, yadda manghay, yadda eleg mangulug ni hi-gatu, yadda kamengehning ni hi-gatu, yadda kamemihhul ni elaw tu, yadda daka petteya a-ammed da niya edum ni tuu,

¹⁰ yadda makibii niya makilaki, yadda daka i-ulig keingngeh dan laki winu bii, yadda daka ibebsik edum dan tuu ni da inggang, yadda maitek, yadda daka issapatah hu itek, niyadda eleg mengu-unnud ni hipan makulug ni kameituttuddu

¹¹ meippanggep ni impahding Jesus ni panyag-gudan ni tuu e huyya indinel nan Apu Dios ni hi-gak ni nak peamtaddan katuutuu. Hi-gatu e Dios ey kamedeyyaw niya kakelpuin amleng.

Ya et-eteng ni hemek Apu Dios nan Paul

¹² Et-eteng hu nakka pansalamatin Jesus Christo e Apu tayu tep imbilang tuwak ni kameiddinnet ni mansilbin hi-gatu,

¹³ anin ni kinakkahing ku, ey pinihupihul ku lan nunman, niya impanlelehan kudda kamengullug ni hi-gatu. Nem kayyaggud anhan et himmek tuwak Apu Dios, tep eggak la ni mangulug, et eggak amta hu nakka pehpending.

¹⁴ Kabbabbal ni peteg hi Apu Dios ni hi-gak et baddangan tuwak ni mengullug ni hi-gatu niya meminhed ni edum kun tuu. Huyyadda ey dammutun pehding tayu gapuh ni tayu kapengullug nan Jesus Christo.

¹⁵ Wada etan kame-me-hel e kantuy “Immali hi Jesus Christo di puyek ni menellaknib idan neliwtan ma-lat eleg kastiguen Apu Dios ida.” Ey makulug huyya, et mukun ya kayyaggud ey kullugen ni emin ni tuu huyya. Ey nakka nemnemnema ey hi-gak hu kee-ettengngan liwat tu.

¹⁶ Nem anin ni nemahhig hu liwat ku et himmek tuwak Apu Dios ma-lat pengi-ang-angan idan tuun binabbal Jesus Christo idan neliwtan, henin hi-gak. Ey ma-lat pengamatan da e anin ni nemahhig hu liwat ni hakey ni tuu, nem mengullug nan Jesus ey mewedda biyag tun endi pappeg tu.

¹⁷ Et humman hu, hi Apu Dios e Patul ni endi laputu, endi pappeg tu niya eleg meang-ang, hu medaydayaw niya metbal ni ingganah. Hi-gatun ebuh hu Dios. Amen.

¹⁸ Huyyaddan intugun kun hi-gam e u-ungngak Timothy ey neiunnud etan di neipeamta dedan nunman ni pehding mu. U-unnud mudda huyya et apputen mudda buhul Jesus,

¹⁹ ey pannananeng mu hu muka pengullug niya kayyaggud ni nemnem mu, ma-lat endi lawah ni mu nemnemen. Tep wadadda edum ni tuun anin ni inamta da kayyaggud ni u-unnuden da, et inggeb-at dan eleg u-unnuden, et ya nambalanan tu ey iwalleng da hu daka pengullug nan Jesus.

²⁰ Henid Haymenaus nan Alexander e inwalleng kudda et ngenamung hi Satanas ni hi-gada ma-lat masileg idat isiked dan memihhul nan Apu Dios.

2

Ya neiptek ni penaydayaw nan Apu Dios

¹ Ya memengngulun ittugun ku ey iddasalan tayun emin hu tuu ma-lat baddangan Apu Dios ida. Ey pansalamat itsud emin ni hipan kaid-dawat Apu Dios ni hi-gatsun tuu.

² Ey idasali tayudda dama ap-apun gubilnud kebebbley et yadda edum ni kamengipap-pangngulun bebley ma-lat meandeng hu pan-apu da niya kayyaggud pehding da, et melinggep itsun mengu-unnud ni kayyaggud ni elaw, tep humman pinhed Apu Dios ni pehding tayu.

³ Kayyaggud ida huyyan iddasal tayu, tep huyya kaebbulutan Apu Dios e Apu tayun kaumhelaknib.

⁴ Pinhed tun mehellakniban emin hu tuu niya pinhed tun amtaen da hu makulug meippanggepan nan Jesus Christo.

⁵ Huyya pinhed Apu Dios, tep ebuh tun Dios niya endi edum ni tuun mengi-ehneng ni higsatsun tuun neliwtan di hinangga tu, nem ebuh hi Jesus Christo e tuun henin hi-gatsu.

⁶ Immali Jesus et iketey tu liwat emin ni tuu eman ni gintud Apu Dios ni ellian tu. Huyya keang-angan tun pinhed Apu Dios ni mehellakniban emin hu tuu et eleg ida makastigu.

⁷ Ey mukun pinili tuwak nan Apu Dios ni hakey ni apostle ma-lat nak itutudduddan beken ni Jews hu makulug ni kameituttuddun kehellakniban da gapuh ni pengullugan dan Jesus. Huyyan inhel ku ey makulug, beken itek.

⁸ Pinhed kun anin di attun kakeemmungiddan kamengullug ni menaydayaw nan Apu Dios ey yadda lalakki hu mandasal e itta-gey da ngamay da. Huyyaddan lalakki ey mahapul ni beken idan matutut winu mabunget.

⁹ Ya pinhed ku damaddan bibi-i ey iyayyaggud dan mambalwasi, e beken ni anhihimugal ni kaumbengang niya nekangngina hu ibbalwasi da. Ey beken ni nehalman kumamman hu pehding dan mengiyayyaggud ni annel da. Ey beken ni kayyaggud hedin dakel hu da pehding ni bewek da niya dakel hu ihha-ad dan balituk niya hipan nebalol ni tenged di annel da.

¹⁰ Nem ya importanteh ey ya kakinayyaggud ni elaw e humman keang-angan kumaddan ni makulug ni kapengullug ni hakey ni bii.

¹¹ Ey hedin mandeyyaw kayun Apu Dios, ey mahapul ni um-eneeneng ida bibi-i et manded-dengngel idan ebuh niya mekangngu-unnud ida.

¹² Eggak i-abulut e yadda bibi-i hu mantu-tuddu niya mengipappangnguluddan lalakki. Ya pinhed ku ey um-eneeneng ida nisi et manded-dengngel idan ebuh.

¹³ Tep yan nanletuan Apu Dios ni tuu ey nebukul hu lakin lintu tu e hi Adam, et han hi Eva.

¹⁴ Ey ya etan bii e hi Eva hu hineul Satanas et manliwat, beken hi Adam hu hineul tu. *

¹⁵ Nem anin ni hanniman e nakahhaul hi Eva, et mehellakniban ida biin pan-ungngaan da, † hedin pannannaneng dan mengullug nan Jesus, pinheden da hu edum dan tuu, pannananeng da kayyaggud ni elaw da, niya kekkennengen da annel da.

3

Ya kayyaggud ni elaw ni mahapul et han mabalin hu hakey ni tuun mengipappangnguluddan kamengullug

¹ Makulug etan kandan “Hedin pinhed ni tuun mengipappangnguluddan kamengullug ey kayyaggud humman ni ninemnem tun pehding.”

² Nem ya mengipappangngulun hi-gatsun kamengullug ey mahapul ni kayyaggud hu elaw tu ma-lat endi umhulun ni wada lawah ni mehel meippanggep ni hi-gatu. Mahapul ni hakey

---

* **2:14 2:14** Genesis 3:1-6 † **2:15 2:15** Ya hakey ni keibbellinan nunya ey ya bii hu nengiuangan Christo e kaumhelaknib.

ahwa tu e beken ni makibii. Ey mahapul ni hangkekkenneng tu annel tu, endi hingal tuddan tuun kaum-alid baley tu niya wada kabaelan tun mantuttuddun ehel Apu Dios.

³ Ey beken ni mabuteng, beken ni anin ni ekket et umbunget, nem kabbabbal, beken ni matutut niya eleg tu gamgami pihhuh.

⁴ Mahapul ni hantugun tu familyah tu ey kapaka-u-unnudaddan u-ungnga tu, et daka pekallispituha.

⁵ Humman ida mahapul, tep hedin eleg tu hantugun familyah tu, endi dama kabaelan tun mengippengnguluddan kamengullug nan Apu Dios.

⁶ Ey mahapul ni beken ni pakeilepu tun mengullug, tep entanni ey igaggaya tu saad tu et kastiguen Apu Dios e henin Satanas.

⁷ Ya hakey ni gaputun mahapul ni kayyaggud elaw tu ey ma-lat lispituhen idan eleg mengullug, tep hedin eleg, man pihhulen da, et humman hu pengapputan Satanas e heni tu kinna. Huyya hu mahapul ni elaw ni mengipappanggulu.

Ya kayyaggud ni elaw ni mahapul et han mabalin ni umbaddang hu hakey ni tuu etan ni kamengipappangngulun kamengullug

⁸ Hanniman ida dama etan umbaddang idan kamengipappangngulun kamengullug e mahapul ni kayyaggud hu elaw da: Eleg ida man-ittek, eleg ida mambuttebutteng niya beken ni ya pihhuh hu daka gagamgami.

⁹ Pakkaw pannananeng da hu daka pengullug ni impeamtan Apu Dios ni hi-gatsun kamengullug, niya mahapul ni kayyaggud daka pehpehding ma-lat melinggep hu nemnem da.

¹⁰ Mahapul nin peang-ang da e ida kameiddinnel, et han yu abulutaddan umbaddang idan kamengipappangulun kamengullug.

¹¹ Hanniman ida daman biin kaumbaddang * e mahapul ni kayyaggud hu elaw da niya beken idan metumbuk. Ey mahapul daman hankekenneng da annel da niya ida kameiddinel di emin.

¹² Ya edum ni pinhed kun ittugun idan lalakkin kaumbaddang ey mahapul ni hakey ahwa da e beken idan makibii, hantugun da u-ungnga da niya kabaelan dan ippaptek hu familyah da.

¹³ Tep yadda etan mahlun umbaddang idan kamengullug ni kakkayyaggud daka pehpehding ey tettebalen idan tuu niya wada dinel dan menge-ehhel ni daka pengullug nan Jesus.

Ya etan nekalligat ni meewwatan ni tayu kakulluga

¹⁴ Nakka pan-ittudek ni emin eya pinhed kun ittugun ni hi-gayu, anin ni nakka nenemneman anggegannulli ellian kun menang-ang ni hi-gayu,

¹⁵ ma-lat hedin wada ketaktakan ku et eggak pakeali, ey amta yu pehpehding yud yuka keem-mungin menaydayaw nan Apu Dios e wadan ingganah. Tep hi-gatsun kamengullug hu kamengi-

---

* **3:11 3:11** Ya edum ni keibbellinan nunya ey ahwaddan lalakkin kaumbaddang.

ehneng ni makulug ni kameituttuddu meip-panggep nan Jesus Christo.

¹⁶ Endi an kei-ingnehan etan ni impeamtan Apu Dios ni hi-gatsu e humman tayu kakulluga. Inamta tayu e makulug huyya tep wada etan nahel ni kantuy:

Hi Christo ey nambalin ni tuu et peamtan Ispirituh Apu Dios e hi-gatu ey kakkayyaggud ni peteg. Hi-gatu ey inang-ang idan anghel niya neipeamtad kebebbebley hu meip-panggep ni hi-gatu et wadadda nengulug ni hi-gatu. Entanni ey impaenamut Apu Dios di kabunyan e keiddeyyawan tu.

4

Ya elaw idan kamengituttuddun neihla

¹ Impeamtan Ispirituh Apu Dios e makulug ni hakey alin aggew ey wadaddalli mengiwalleng ni daka pengullug nan Jesus Christo, tep mehel idallin neihlan tuttuddun kamelpuddan dimonyoh.

² Yadda mengituttuddun kaituttuddun dimonyoh ey yadda etan tutu-un maitek e heni numan kakkayyaggud hu daka pengehhe-ehhel, nem ebuh lawah ni wadad nemnem da, tep hi Satanas e apun emin ni lawah hu kamenettengged ni hi-gada.

³ Ituttuddu dalli e kanday pi-yew pengahwaan ni edum ni tuu niya pi-yew ni kennen hu edum ni kamekkan. Nem neihladda, tep emin kamekkan ey lintun Apu Dios ma-lat emin ida hu kamengullug ni daka ewwasi hu makulug ni

kameituttuddu ey kennen da hedin nansalamat idan Apu Dios.

⁴ Tep kayyaggud emin hu lintun Apu Dios et endi hu mekkan ni kamepi-yew hedin mansalamat itsun nengidwatan tuddan nunman.

⁵ Dammutun kennen tayu hu linggeman ni kamekkan, tep humman hu kan ni ehel Apu Dios niya hedin mansalamat itsun hi-gatu.

⁶ Hedin ituttuddum ida huyyan inhel kun hi-gam di edum tayun kamengullug ditan ey kayyaggud kan bega-en Jesus Christo. Humman keang-angan tu e nanengtun muka eddaeddala hu kameituttuddun mengippehammad ni kapengullug niya muka u-unnuda hu kayyaggud ni kameituttuddu.

⁷ Entan pantaktaktak ni meki-enna-abbig meippanggep ni linggeman ni beken ni keid-deyyawan Apu Dios. Ya kayyaggud kumaddan ni pehding mu ey adaadal mu hu elaw ni keihhammadan ni muka pengullug nan Apu Dios.

⁸ Tep humman hu importanteh, henin exercise e wada panyaggudan tud annel, nem kedukdul hedin ya kapengullug nan Apu Dios hu meihhammad, tep ya kapengullug ey beken ni panyaggudan tayun nunyan ebuh, nem panyaggudan tayun ingganah.

⁹ Huyyan inhel ku ey makuug et mukun kayyaggud et hedin kullugen idan tuu, tep panyaggudan da.

¹⁰ Et humman hu, mahapul ni pannananeng tayun mengippeamtan meippanggep nan Apu Dios anin ni neligat. Tep itsu kamedinnel e hi Apu Dios e wadan ingganah hu kamengippaptek

ni emin ni tuu, nema-madda hu kamengullug.

¹¹ Ituttuddum di edum mun tuu ida huyyan intugun kun hi-gam.

¹² Peang-ang mu hu kayyaggud ni elaw mud-dad edum mun kamengullug di muka peneppit, yad muka pehding, yad impeminhed mun edum mu, yad muka pengullug nan Apu Dios niyad kayyaggud ni muka pannemnem, ma-lat hi-gam pengiu-unnudan da. Hedin hanneya pehding mu, ey endi pemihhul dan hi-gam, anin ni u-ungnga ka nem hi-gada.

¹³ Ya pehding mu, ingganah alin ellian ku, ey ibidbid muddan kamengullug hu impatudek Apu Dios niya ehel mu keibbellinan tu, niya tugun mudda ma-lat u-unnuden da.

¹⁴ Entan tu iwalleng hu kabaelan mun indawat ni Ispirituh Apu Dios ni nunman lan nengitapewan idan ap-apun kamengullug ni ngamay dad ulum, et peamta da e wada humman ni kabaelan mu.

¹⁵ Nemnemnem mu huyyan tugun ku et paka-u-unnudem et ang-angen idan tuu e nehammad hu muka pengullug.

¹⁶ Helipat-im et ya kayyaggud ni ingganah hu elaw mu, niya pepuhdanim et ya makulug ni ebuh hu ituttuddum. Tep hedin u-unnuden mu huyyan tugun, ey beken ni hi-gam ni ebuh hu meidwatan ni biyag ni endi pappeg tu, nem anin idan etan ni menggel ni ituttuddum.

5

¹ Entan tu ibunget ida nangkea-amma hedin wada neihlaan da, nem pebababbal mun

ehelidda e heni mudda a-ammed. Ey ibi-lang mudda kamampenikken ni lalakkin heni udidyan mudda.

² Ey yadda dama nangkei-inna, ey ibi-lang mudda daman heni inam ida, niya peang-ang mu kayyaggud idan bibi-in kamenikken e heni mudda udidyan.

³ Hi-gayun kamengullug hu memaddang ni edum yun kamengullug ni bibi-in nebalun endi mengippaptek ni hi-gada.

⁴ Nem hedini wada u-ungnga da winu inap-apuda, ey ngenamung idan mengippaptek ni hi-gada. Tep hedini makulug ni pinhed ni u-ungnga da et ya inap-apu da hi Apu Dios, man mahapul ni heni da dama beyyadan hu nengipenaptekan idan a-ammed dan hi-gada, tep humman pinhed Apu Dios.

⁵ Nem ya etan nebalun biin endin hekey hu memaddang ni hi-gatu, ey ebuh katteg hi Apu Dios ni tuka iddinel ni mengippaptek ni hi-gatu, et kamandal ni kewa-wa-wa niya kahilehileng.

⁶ Nem ya etan nebalun biin ebuh hu pan-amlengan tu eyad puyek ni tuka nenemnema ey anin ni mategu et heni netey.

⁷ Itugun muddan kamengullug huyya ma-lat eleg ida mapihul.

⁸ Nem hedini wada tuun eleg tu ippaptek ida agi tu, nema-ma hu pamilyah tu, ey endi silbin tuka pengullug, tep beken ni hanniman hu elaw ni kamengullug. Hedini henin nunman hu elaw ni hakey ni kamengullug, ey kedukdul etan eleg mangulug nem hi-gatu, tep anin yadda

eleg mangulug et daka ippaptek hu pamilyah da niyadda agi da.

⁹ Hedin wada nebalun biin meputtuk ni umbaddang idan kamengullug, ey pakkaw ni ya n-nem toon tu winu nehuluk, pinhakkey ni ebuh nengahwaan tu,

¹⁰ nandingngel e kayyaggud elaw tu e impaptek tu u-ungnga tu et nekattugun ida, kameka-apngaddan kaumdutuk di baley tu, kababbal ni memaddang idan edum tun kamengullug, e eleg tu ukkuhan umbaddang idan tuun wada ligat da niya tuka itultuluy ni meminhed ni mengippahding ni kayyaggud. Hedin impenahding tu huyyan emin, man abulut yun umbaddang.

¹¹ Entan tudda i-dum ni umbaddang hu nebalun bibi-in eleg mei-inna, tep nelakah ni melumman hu nemnem da, et entanniy nambintan ida et iwwalleng da hu impangunun Jesus Christo ni hi-gada.

¹² Et hedin hanniman, ey mepihhul ida, tep kinyat da hu impakulug dan baddangan dadda kamengullug.

¹³ Hakey pay ey entanniy umhigadda et pelinlinwannan dan mekiyenuyyuddung di kabelebeley et ya tumbuk kumedek hu pehpehding da, ey anin endi kelebengan da et mekibibbiyang ida niya linggeman ni endi silbitu hu ennungbalen da.

¹⁴ Mukun ya nakka ittugun idan nebalun bibi-in eleg mei-inna ey heballi mambintan ida ningangu et man-ungngadda et wada ippaptek dad

baballey da ma-lat endi an pemihhul idan buhul tayun hi-gatsun kamengullug.

¹⁵ Tep wadadda edum ni nebalun bibi-in nengiwalleng ni makulug ni elaw, et ya elaw Satanas hu da law kau-unnuda.

¹⁶ Hi-gayuddan kamengullug, ey ipaptek yu hu agiyun nebalun bii hedin wada, et beken ni ya edum yun kamengullug hu mengippaptek ni hi-gada, ma-lat wada inna-nu dan mengippaptek idan edum ni nebalun bibi-in endi agi dan mengippaptek ni hi-gada.

¹⁷ Ya hakey mewan ni pinhed kun ittugun ey ang-ang yu et idwat yu hu lebbengtun iddawat yun tangdan idan kamengipappanggulun hi-gayun kamengullug, nema-ma hedin mahludda numan ni mantuttuddun ehel Apu Dios.

¹⁸ Mahapul ni pehding yu huyya, tep humman keibbellinan ni inhel Apu Dios ni kantuy “Entan tu benget hu hunghung ni newang ni kamanillik ni pagey, et anin ni umkan ni tuka panillika.” Ya hakey pay ni neitudek ey kantuy “Ya kamangngunnu ey mahapul ni metangdanan.”

¹⁹ Hedin wada hakey ni kamengipappanggulun hi-gatsun kamengullug ni indeekan dan lawah, man entan kulug tu hu hipan daka iddedek, tep pakkaw ni wada dewwa winu tellun mengihhuddut ni kakulugan tu.

²⁰ Nem hedin neamtaan e makulug ni nambahul, ey tugun yud hinanggan emin ni kamengullug, ma-lat denglen idan edum, et tumekut idan manliwwat.

²¹ Timothy, pakadngel mu eya tugun kun hi-gam niya nemnem mu e hi Apu Dios et hi Jesus

Christo niyadda anghel e bega-en da, ey daita kauh-uhdungin daka kapampenugguni. Hedin wada ippanuh mun nanhallaan ni dewwan tuu, ey ebuh tu ipahhig ni hakey, nem pan-ingneh mu hu penuwet mun hi-gada.

²² Entan tu panhinaggahaggag hu pemillian yun pan-ap-apu yun kamengullug, tep mahapul ni paka-amtaen yu ni hu elaw da hedin kayyaggud. Tep hedin lelgemen yu, ey mekibbehul kayun hi-gatu hedin wada pehding tun lawah. Et humman hu, mahapul ni paka-ang-ang yu et endi yu ippahding ni henin nuntan ni pambenhulan, nem ya kayyaggud ni emin ipahding yu.

²³ Ya hakey ni ittugun kun hi-gam ey beken ni ya danum ni ebuh hu inum mu, nem inum kan ekket ni meinum ma-lat bumaddang di egeh mun e-eggel ni dimmegeh et ya edum ni degeh mun muka panligligasi.

²⁴ Ya liwat ni edum ni tuu ey ka-ang-ang, et inamta tayu e mekastiguddallin edum ni aggew. Nem wadadda etan edum ni eleg meamtan nunya hu lawah ni daka pehpehding, nem meamtaan alin hakey ni aggew.

²⁵ Wadadda dama edum ni tuun kamakamta hu kayyaggud ni daka pehpehding. Nem wadadda edum ni kayyaggud daka pehpehding, nem eleg meamtan nunya, nem meamtallin edum ni aggew. *

---

* **5:25 5:25** [24-25] Inhel Paul huyya ma-lat tuduen Timothy idan ebuh hu tuun kamakamta hu kayyaggud ni daka pehpehding ni mambalin ni mengipappangguluddan kamengullug.

6

Ya pehding ni himbut

¹ Hi-gayun himbut ni kamengullug ey mahapul ni lispituhen hu ap-apu yu ma-lat eleg mapihul hu ngadan Apu Dios et ya kameituttuddun tugun tu.

² Et hedin kamengullug ida dama ap-apu yu, ey ambeken ni yu penghel ey anin ni eleg yu peka-u-unnuda, haggud kayu kamengullug ni dewwa, nem paka-u-unnud yu anhan law, tep humman idan yuka ingunggunnui ey ida kamengullug nan Christo henin hi-gayu, niya nan-ingngeh hu impeminhed tuddan apu yud impeminhed tun hi-gayu.

Endi edum ni tayu u-unnuden nem ebuh hu elaw Apu Dios

Timothy e u-ungngak, mahapul ni paka-ittugun mu niya ittuttuddum ida huyyan hi-gada ma-lat paka-u-unnuden da.

³ Nem hedin wadadda edum ni hin-appil hu daka ittuttuddun eleg maiingngeh di kaituttuddun Apu Jesus Christo e humman tayu kau-unnuda,

⁴ ey ida kapehiyyahiyya niya endi inamta da. Pinhed dan mammaymayakmak niya ida kamekittuttut ni meippanggep ni keibbellinan ni ehel Apu Dios. Endi silbitu huyya tep ya pambalanan tu ey man-in-aameh hu tuu niya mantututut ida et dakel e-e-helen dan lawah ni edum da niya lawah pannemnem dan edum da.

⁵ Ey mambabakal ida tep binahbah ni lawah hu nemnem da et eleg da law hengnguda hu

makulug ni kameituttuddu. Neihla nemnem da, tep kanda na-mu ngu nem umkedangyan ida hedin u-unnuden da hi Apu Dios.

⁶ Nem makulug ni yadda etan tuun kamengunnud nan Apu Dios ey et-eteng amleng dan hipan wadan hi-gada, niya hi-gada hu kameibbillang ni nehammad ni kedangyan.

⁷ Tep nebalbalol hu kapengullug nan Apu Dios nem ya kinedangyan, tep yan neiungngaan tayu ey endin hekey tayu in-ali, et yan ketteyyan tayu ey endin hekey hu tayu ellan anin hipan lemu tayu.

⁸ Et humman hu, hedind wada kenne niya wada balwasi tayu, man hiyya humman.

⁹ Nem yadda tuun ya keddangyanan da hu daka nenemnema, ey nelakah idan mehe-ul di panliwwatan da niya pinpinhed dan mengipahding ni lawah. Nem ya pambalanan tu ey kebabahan da.

¹⁰ Tep ya impeminhed ni pihhuh hu kaumhulun ni kapengippahdingin tuun dakel ni lawah. Wadadda edum ni nangkehaul et iwelak da hu daka pengullug nan Jesus, tep ginamngaman da pihhuh, et humman hu himmulun ni maggeh hu nemnem da.

¹¹ Nem hedind hi-gam, Timothy e pinutuk Apu Dios ni an mengituttuddun meippanggep ni hi-gatu, et humman hu, entan tu u-unnud hu kapehpehding idan nunyan lawah ni tuu. Nem u-unnud mu hu elaw ni kayyaggud et ya pinhed Apu Dios ni ipahding mu. Pannananeng mu hu muka pengullug, ya impeminhed mun edum

mun tuu niya binabbal mun hi-gada. Ey anusim emin hu kamekapkapyan hi-gam.

¹² Ihammad mu hu muka pengullug anin ni neligat, et heni ka etan ni meki-apput e pehding mun emin kabaelan mu ma-lat mengapput ka. Ey nemnem mu e nanna-ud ni meilla-kam kad biyag ni endi pappeg tu e humman nemilian Apu Dios ni hi-gam. Ey humman ni muka pengullug hu in-ehehel mud hinanggaddan dakel ni tuu.

¹³ Ey nemnem mu e hi Apu Dios e kamengid-wat ni emin ni biyag et hi Jesus Christo e nanghel ni makulug nan Pilate eman ni nebistigalan tu ey amta da huyyan ittugun kun hi-gam.

¹⁴ Pannananeng mun u-unnuden ni emin hu neitugun ni hi-gam ma-lat endi an meippebehul ni hi-gam ingganah ni pambangngadan alin Apu tayu e hi Jesus Christo

¹⁵ ni aggew ni gintud Apu Dios. Endi edum ni ap-apun heni hi Apu Dios e kamedeyyaw. Hi-gatu hu Patul idan emin ni patul niya Ap-apun emin ni ap-apu. *

¹⁶ Hi-gatun ebuh hu eleg mettey. Yad kad-an tu ey kaumhilin peteg et endi mabalin ni meihnup diman. Endi nenang-ang ni hi-gatu niya endi mabalin ni menang-ang ni hi-gatu. Daydayaw tayu hi Apu Dios ey abulut tayu e hi-gatu keta-ta-geyyan ni man-ap-apun ingganah. Amen.

¹⁷ Timothy, itugun muddan kekeddangyan e eleg da ippahhiya niya eleg da iddinel hu kinedangyan da, tep nelakah ni metellak hu kinedangyan. Nem hi Apu Dios hu mahapul ni

---

* 6:15 6:15 Psalm 136:3

iddinel da, tep hi-gatu kamengidwat ni emin ni kayyaggud ni pan-am-amlengan ni tuu.

¹⁸ Itugun mun hi-gada et ipahding da kayyaggud, et humman hu heni ikkedangyan da. Ey itugun mun hi-gada e kayyaggud hedin madewat ida niya hehmeken da edum dan tuun kamanligligat.

¹⁹ Tep hedin ippahding da huyya, man medinel ida e ya nehammad ni ikkedangyan dad kabunyan ni hakey alin aggew ey ya biyag ni endi pappeg tu. Tep kedukdul hu humman ni biyag nem ya kinedangyan eyad puyek.

²⁰ Timothy, paka-ippaptek mu hu impangunun Apu Dios ni hi-gam. Entan tu hangud hu kameituttuddun beken ni keiddeyyawan tu, tep endi silbitu humman. Ey entan keidngelin ehel idan kamengehging ni ehel Apu Dios e kanday ya daka ituttuddu hu nehammad ni adal. Nem neihalladda kaya,

²¹ tep wadadda nehaul ni nengulug ni nunman ni tuttuddu et inwalleng da kumedek hu daka pengullug nan Jesus.

Ya dasal ku ey meweddan hi-gayun emin hu binabbal Apu Dios.

Kallahan, Keley-i
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6